

Барановська Олена,
*кандидат педагогічних наук, старший науковий
співробітник відділу дидактики Інституту педагогіки
НАПН України, Україна*

ПСИХОЛОГО-ДИДАКТИЧНА ПАРАДИГМА ЯК ОСНОВА ДЛЯ ПРОФІЛІЗАЦІЇ СТАРШОЇ ШКОЛИ

Перебудова старшої ланки школи у напрямі її профілізації детермінується змінами в освіті. Не останню роль тут відіграє психодидактична парадигма: дитина - партнер співдіяльності (ігрова (Д. Ельконін), навчальна (В. Давидов), розумова (Г. Цукерман), естетична (А. Запорожець) та ін.). Психодидактика як галузь наукового знання є полідисциплінарною, інтегрує психологічні, дидактичні, методичні знання, використовувані у практиці розвивального навчання задля особистісно-ціннісної спрямованості навчального процесу. З іншого боку, психодидактика суголосна з фундаменталізацією змісту освіти у старшій школі, що необхідна, передусім, для гармонійної адаптації особистості до соціальних, економічних і природних життєвих чинників [4].

За В. Давидовим, поняття розвивального навчання є психолого-дидактичним і відноситься до галузі психодидактики, яка розробляє полідисциплінарні проблеми, ґрунтуючись на психологічних принципах та особливостях пізнавального та особистісного розвитку: єдність діяльності навчання і розвитку, орієнтація на найближчу зону розвитку, діалогічність тощо. Створення міцної психологічної та профорієнтаційної підтримки старшокласників, особливо на першому році навчання в умовах профілізації, обов'язково має базуватися саме на підходах психодидактики.

Виходячи з класифікацій форм диференційованого навчання, можна зазначити: профільне навчання є формою диференційованого навчання, яка базується на проектуванні майбутньої професії, інтересах і здібностях старшокласників. Профільне навчання можна розглядати також як засіб професійного самовизначення, де пріоритет належить формуванню в учнів здатності до конструювання здобутих знань

через призму їх особистості, життєвих і професійних планів, формування певних компетентностей. Професор В. Паламарчук у статті «Прогноз розвитку освіти України» зазначає, що розроблені стандарти лише частково відповідають вимогам сучасності: переважає предметний компонент, а діяльнісний та оцінно-емоційний компоненти носять несистемний характер і не враховують міжпредметних зв'язків [2]. Дидакт Г. Васьківська акцентує: учень має володіти системою знань, основними елементами якої є комплекс загальнофілософських, психологічних, фізіологічних, природничих, культурологічних знань, а також знання проблем суспільно-політичного і культурного життя [1]. Тож виникає потреба у створенні метапрограм, спрямованих на розширення кола ціннісно значущих проблем.

Конструювання навчально-виховного процесу з огляду на розробки психодидактики дасть змогу створити адекватне освітнє середовище, де буде можливість розв'язувати не тільки дидактичні, але й психологічні проблем (обдарованість, психологічний контакт, діалогічне спілкування, самореалізація тощо) [3]. З іншого боку, важливе місце у старшій школі мають посідати тренінгові технології та технології психоконсультації. До навчального плану можуть бути введені інтегровані курси (валеологія, психологія, практикуми та ін.), необхідні для самовдосконалення учнів.

Отже, предмет і об'єкт психодидактики дає змогу розв'язувати низку проблем профільного навчання продуктивніше шляхом створення відповідного навчального середовища.

Список використаних джерел

1. Васьківська Г.О. Метапредметний підхід до формування системи знань про людину як один із принципів сучасного підручникотворення / Г.О. Васьківська // Проблеми сучасного підручника : зб. наук, праць / [ред. кол.: голов, ред. - О.М. Топузов]. - К. : Пед. думка, 2012. - Вип. 12. - 784 с. - С. 42-50.
2. Паламарчук В.Ф. Прогноз розвитку освіти України / В.Ф. Паламарчук // Творчі здобутки гімназії : наук.-метод. посіб. / [голов, ред. В.І. Сафіулін; наук. ред. В.Ф. Паламарчук]. - К. : Освіта України, 2015. - С. 18-34.
3. Осадченко І.І. Особенности содержания «психодидактики начальной школы» в контексте подготовки будущих учителей / І.І. Осадченко // Молодой ученый. - 2016. - №5.6. - С. 78-81.

4. Фундаменталізація змісту освіти у старшій школі в умовах профільного навчання : метод. рек. / [авт. кол.: Г.О. Васьківська, Н.В. Захарчук, С.В. Косянчук] ; вступ. ст. і наук. ред. д-ра пед. наук Г.О. Васьківської. - К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2015. - С. 68.